

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

พื้นที่อุทยานแห่งชาติในประเทศไทยนั้นประกอบไปด้วยทรัพยากรหลากหลายประเภท ส่วนที่สำคัญที่สุดคือ ทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ ไม่ว่าจะเป็นความหลากหลายในด้านชนิด พันธุ์กรรม และระบบนิเวศ ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่อุทยานแห่งชาติของไทยครอบคลุมอยู่ทั่วประเทศจากยอดเขาที่สูงสุด ณ อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ จนถึงชายทะเลและเกาะกลางทะเล ซึ่งอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพี ที่ตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ในทะเลอันดามันด้านทิศตะวันตกของภาคใต้ เป็นอุทยานแห่งชาติทางทะเลที่สวยงามตามธรรมชาติ รอบๆ เกาะมีปะการัง กัลปังหา ทิวทัศน์ใต้ทะเลที่งดงามและเอกลักษณ์ทางธรรมชาติ คือ ภูเขาหินปูนที่มีหน้าผาเป็นชั้นๆ ถ้าที่สวยงามตลอดจนชายหาดยาวสะอาด สุสานหอย มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 242,437.17 ไร่ หรือ 387.90 ตารางกิโลเมตร (ภาพด้านซ้าย : ภาพใหญ่ เป็นภาพในอดีต) ตามมติที่ประชุม คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 26 มกราคม 2520 ให้จังหวัดภูเก็ตเป็นจังหวัดที่รัฐบาลพัฒนาให้เป็นเมืองท่องเที่ยว มีทิวทัศน์ธรรมชาติที่สวยงามหลายแห่งสมควรอนุรักษ์ไว้เป็นแหล่งท่องเที่ยวถาวรต่อไป กองอุทยานแห่งชาติ จึงเสนอกรมป่าไม้ให้มีคำสั่งที่ 1261/2523 ลงวันที่ 7 กรกฎาคม 2523 ให้ นายสันติ สีกุลลาบ นักวิชาการป่าไม้ 4 ไปทำการสำรวจพื้นที่เพื่อจัดตั้งอุทยานแห่งชาติทางทะเลในท้องที่จังหวัดภูเก็ตและติดต่อจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งจากการรายงานการสำรวจปรากฏว่า พื้นที่บริเวณเกาะพีพีและหมู่เกาะใกล้เคียงระหว่างจังหวัดภูเก็ตและกระบี่ มีความเหมาะสมที่จะจัดเป็นอุทยานแห่งชาติ ตามหนังสือรายงานผลการสำรวจลงวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2524 และป่าไม้เขตนครศรีธรรมราชได้มีหนังสือที่ กส.0709(นศ)/269 ลงวันที่ 19 มกราคม 2525 แจ้งว่า ป่าบริเวณหาดนพรัตน์ธาราและหมู่เกาะใกล้เคียงรวมถึงหมู่เกาะพีพีในท้องที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ มีทิวทัศน์และธรรมชาติสวยงาม เห็นสมควรจัดเป็นอุทยานแห่งชาติอีกแห่งหนึ่ง

กรมป่าไม้จึงมีคำสั่งที่ 524/2525 ลงวันที่ 14 เมษายน 2525 ให้ นายสมจิตร สภาวรัตน์ วิทยุญ นักวิชาการป่าไม้ 4 ไปทำการสำรวจและจัดตั้งบริเวณหมู่เกาะพีพีและป่าบริเวณหาดนพรัตน์ธารา ท้องที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ เป็นอุทยานแห่งชาติ และกองอุทยานแห่งชาติ

เห็นสมควรทำการสำรวจบริเวณสุสานหอย 75 ล้านปี ท้องที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ อีกแห่งหนึ่งเป็นอุทยานแห่งชาติแห่งเดียวกัน ผลการสำรวจตามหนังสือรายงานลงวันที่ 27 พฤษภาคม 2525 สรุปได้ว่า พื้นที่ตามแหล่งต่างๆ มีความสวยงามเป็นพิเศษ มีลักษณะเด่นหลายแห่ง มีทิวทัศน์ทางทะเลสวยงามเป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนของประชาชนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ กองอุทยานแห่งชาติจึงได้นำเสนอคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติและมีมติเห็นชอบเมื่อ 15 มิถุนายน 2525 ในการประชุมครั้งที่ 1/2525 โดยได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดบริเวณที่ดินสุสานหอย 75 ล้านปี หาดนพรัตน์ธารา หมู่เกาะพีพี และเกาะใกล้เคียง ในท้องที่ตำบลหนองทะเล ตำบลอ่าวนาง ตำบลไสไทย และตำบลปากน้ำ อำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่ เนื้อที่ประมาณ 243,725 ไร่ หรือ 389.96 กิโลเมตร เป็นอุทยานแห่งชาติ ซึ่งประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 100 ตอนที่ 160 ลงวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2526 นับเป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 47 ของประเทศไทย

จะสรุปได้ว่าประเทศไทยมีความอุดมสมบูรณ์ทางพืชพันธุ์อาหารและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ศาสนาและเชื้อชาติ รวมไปถึงยังมีความหลากหลายทางด้านสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งทางภาครัฐและเอกชนต่างให้ความสำคัญและให้การส่งเสริมต่อการท่องเที่ยวภายในประเทศอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกันที่ทางอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราหมู่เกาะพีพีได้มีการพัฒนาการบริการด้านการท่องเที่ยวเพื่อที่จะรองรับปริมาณของนักท่องเที่ยวที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นในปัจจุบัน รวมทั้งการสนับสนุนการประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ให้อยู่ในระดับมาตรฐาน เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งจากตัวเลขข้อมูลนักท่องเที่ยวต่างชาติชี้ให้เห็นว่าจังหวัดกระบี่และเกาะภูเก็ตมีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเข้ามาอย่างก้าวกระโดดและเพิ่มจำนวนมากขึ้น ทำให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานรัฐและเอกชนผู้ประกอบการที่พัก ร้านอาหารต่าง ๆ จนกล่าวได้ว่าเป็นเขตที่มีกิจกรรมทางทะเลมากที่สุดในเขตอุทยานแห่งชาติของไทย และมีการจัดอันดับด้านการท่องเที่ยวมีความสำคัญเป็นอันดับ 2 รองจากกรุงเทพมหานคร ดังนั้นจากปริมาณนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นย่อมจะมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและความสมบูรณ์ของระบบนิเวศต่าง ๆ ซึ่งทางอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราจึงตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงได้มีการส่งเสริมและรณรงค์ให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ที่ไม่ส่งผลกระทบต่อความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายทางชีวภาพ ได้แก่ สภาพทรัพยากรปะการัง ปลา และสัตว์น้ำอื่น ๆ ฯลฯ ตลอดจนการทำข้อตกลงในการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวจากทรัพยากรทางทะเลแก่ผู้ประกอบการและประชาชนในชุมชนให้รู้ถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นกับแหล่งที่ท่องเที่ยว

สาเหตุของปัญหามาจากหลายๆปัจจัย ตั้งแต่บริเวณชายฝั่ง อาทิเช่น การปล่อยของเสียหรือน้ำทิ้งลงแหล่งน้ำ การจับปลาสวยงามมาบริโภค การทิ้งสมอเรือทำลายแนวปะการัง ปัญหาขยะจากการท่องเที่ยว การทำลายทรัพยากรธรรมชาติจากความไม่ตั้งใจของนักท่องเที่ยว หรือปัญหาสิ่งแวดล้อมจากเรือท่องเที่ยว เป็นต้น ด้วยเหตุนี้อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งผู้ประกอบการ ร้านค้าและประชาชนจะต้องร่วมกันกำหนดมาตรการเพื่อที่จะช่วยให้การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความอุดมสมบูรณ์ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมของอุทยานอาหารนพรัตน์ธาราหมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่
2. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาสภาพแวดล้อมของอุทยานอาหารนพรัตน์ธาราหมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่
3. เพื่อศึกษาถึงการบริหารจัดการในการพัฒนาสภาพแวดล้อมของอุทยานอาหารนพรัตน์ธาราหมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่

ขอบเขตการศึกษาวิจัย

- 1) ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาการพัฒนาสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา หมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่
  - 1.1 แนวทางการดำเนินงานในการพัฒนาสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา หมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่
    - 1.1.1 แผนการดำเนินงาน
    - 1.1.2 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน
    - 1.1.3 การติดตามผลการดำเนินงาน
  - 1.2 ปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของอุทยานอาหารนพรัตน์ธาราหมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่

- 2) ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาเฉพาะอุทยานแห่งชาติหอนพรัตน์ธารา หมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่
- 3) ขอบเขตด้านเวลา ศึกษาข้อมูลการบริหารจัดการของอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราหมู่เกาะพีพี ย้อนหลัง 3 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2558 – พ.ศ. 2560

นิยามศัพท์

การพัฒนา คือ การพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในปัจจุบันโดยไม่ทำให้ผู้คนในอนาคตเกิดปัญหาในการตอบสนองความต้องการของตน

สภาพแวดล้อม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ล้อมรอบตัวมนุษย์ มีทั้งสิ่งที่มีชีวิตและสิ่งที่ไม่มีชีวิต ทั้งสิ่งที่เป็นรูปธรรมและสิ่งที่เป็นนามธรรม มีทั้งสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น มีอิทธิพลเกี่ยวข้องถึงกัน เป็นปัจจัยในการเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ผลกระทบจากปัจจัยหนึ่งมีส่วนเสริมสร้างหรือทำลายปัจจัยอื่นอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ เป็นวงจรหรือวัฏจักรที่เกี่ยวข้องเนื่องกันทั้งระบบ

การท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมอย่างหนึ่งของ มนุษย์ซึ่งกระทำเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากกิจการงานประจำหรือการผ่อนคลายเพื่อหาความรู้

อุทยานแห่งชาติ หมายถึง พื้นที่ที่มีสภาพธรรมชาติที่น่าสนใจ และมีได้อยู่ในกรรมสิทธิ์หรือครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายของบุคคลใดซึ่งมิใช่ทบวงทางการเมือง ซึ่งได้รับการสงวนรักษาไว้ให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิม เพื่อเป็นประโยชน์แก่การศึกษา และความรื่นรมย์ของประชาชน โดยมีพระราชกฤษฎีกาประกาศกำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาติตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ.

ข้อจำกัดในการศึกษาวิจัย

- ด้านประชาชน ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาวิจัยพบว่าประชาชนในชุมชนให้ความสนใจร่วมมือได้ไม่ดีเท่าที่ควรเนื่องมาจากความจำเป็นในการประกอบอาชีพหรืออาจมีปัจจัยมากมายหลากหลายประการที่มีผลต่อการพัฒนาสภาพแวดล้อมของอุทยาน และระยะเวลาที่มีจำกัดจึงทำให้การทำให้การศึกษาวิจัยอาจมีเนื้อหาไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ทำให้สามารถจัดการปัญหาสภาพแวดล้อมที่ถูกทำลายจากการประกอบกิจการเรือนำเที่ยวและนักท่องเที่ยวให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนดได้และวิธีการแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบโดยรวมที่เกิดขึ้นต่อระบบนิเวศทางทะเลให้มีสภาพที่ดีขึ้นจากความร่วมมือกันหลาย ๆ ภาคส่วน
- ทำให้ทราบถึงแนวทางในการดำเนินงานและขั้นตอนต่าง ๆ และการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมที่เสียหายไปนั้นให้กลับมาสวยงาม
- นำผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการต่อยอดเพื่อพัฒนาให้สามารถประยุกต์ใช้ได้กับหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้มแข็งภายในหน่วยงาน

บทที่ 2

แนวคิด และทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาวิจัยมีดังนี้

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้รวบรวมหลักการแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ออกเป็น

- หลักการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- ทฤษฎีการจูงใจ

หลักการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในการดำเนินกิจกรรมทุกประเภทซึ่งรวมทั้งการบริหารงานสิ่งแวดล้อม จะต้องประกอบด้วยการจัดการซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญ เพราะการจัดการที่ดีจะช่วยลดปัญหาต่างๆ ลงได้ การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นการจัดการที่มีความจำเป็นอย่างเร่งด่วน ซึ่งเราทุกคนต้องช่วยกันศึกษา หาความรู้ วิธีการนำมาใช้ปฏิบัติ เพราะการจัดการที่ไม่ดีพอ โดยเฉพาะการจัดการสิ่งแวดล้อมจะก่อให้เกิดปัญหาและผลเสียหายต่างๆ ติดตามมาอย่างมากมายได้

ความหมายของการจัดการสิ่งแวดล้อม (Environmental management) มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

การจัดการสิ่งแวดล้อม หมายถึงกระบวนการกระจายทรัพยากรที่สำคัญทั้งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อสนองความพอใจในการนำสิ่งแวดล้อมไปใช้อย่างเหมาะสม ในการเป็นปัจจัยหลักและปัจจัยรองในอนาคต (Jolly, อ้างถึงในเกษม จันทรแก้ว, 2525 : 202)

การจัดการสิ่งแวดล้อม หมายถึง กระบวนการใช้สิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ โดยการวางแผน ดำเนินงาน ติดตามประเมินผลและปรับปรุง แก้ไขพัฒนาให้ดีขึ้น ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงการใช้อย่างประหยัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ใช้ให้ได้ยั่งยืน ยาวนานตลอดไป และเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อมวลมนุษยและธรรมชาติให้มากที่สุด (วินัย วีระวัฒนานนท์, 2540 : 185)

การจัดการสิ่งแวดล้อม หมายถึงการพิจารณาตรวจสอบทรัพยากรในพื้นที่อย่างดี แล้วตัดสินใจว่าจะทำอะไรที่เราต้องการ โดยมีให้เกิดอันตรายมากจนทำให้สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์อาศัยอยู่ต้องเสียไป (Winslow and Gubby, อ้างถึงในเกษม จันทรแก้ว, 2525 : 203)

จากความหมายของการจัดการสิ่งแวดล้อม มีสาระสำคัญพอสรุปได้ดังนี้

1. การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ตอบสนองความต้องการของมนุษย์
2. การนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ต้องมีการวางแผนการใช้ที่ดี และเหมาะสม
3. การนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ต้องมีผลกระทบต่อมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อมน้อยที่สุด
4. การนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ต้องยึดหลักการอนุรักษ์เสมอ

ในปัจจุบันมีความจำเป็นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเหตุผลต่อไปนี้

1. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของมนุษย์ อัตราการเพิ่มเป็นไปตามข้อจำกัดทางธรรมชาติ ทำให้ไม่เพียงพอกับความต้องการของมนุษย์ซึ่งมีความต้องการเพิ่มขึ้นสูงมาก
2. ประชากรโลกเพิ่มขึ้น การพัฒนาทางเศรษฐกิจสังคมโดยใช้ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ทำให้มนุษย์เกิดพฤติกรรมในการบริโภคสูงขึ้น หรือเกิดค่านิยมในการบริโภคนิยมและวัตถุนิยม ทำให้การบริโภคของมนุษย์เพิ่มมากขึ้นส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติร่อยโรลง และเกิดวิกฤตสิ่งแวดล้อมทั้งระดับโลกและระดับท้องถิ่น เช่น เกิดภาวะโลกร้อนขึ้น ภัยพิบัติเพิ่มความรุนแรง พืชภัยจากสารพิษเพิ่มมากขึ้น เกิดความสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ ดินเมื่อคุณภาพและป่าไม้ถูกทำลายมากขึ้น เป็นต้น
3. ทักษะคติ ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณีบางอย่างของมนุษย์ทำลายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เช่น การถางป่า เผาป่า การเล่นกีฬาประเภทยิงนก ตกปลาล่าสัตว์ การต้องการความสะดวกสบาย สนุกสนานโดยไม่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม เช่น การสร้างถนน

สร้างสนามกอล์ฟ สร้างรีสอร์ท การทำสงคราม การคมนาคมขนส่ง การค้าและบริการ การเกษตรและอุตสาหกรรม เป็นต้น

4. นโยบายของรัฐบาล บางครั้งได้มีส่วนทำลายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เช่น การให้สัมปทานแหล่งแร่ การสร้างเขื่อน และการพัฒนาโดยไม่คำนึงถึงการรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เพิ่มมากขึ้น

ดังนั้นในการจัดการสิ่งแวดล้อมให้บรรลุเป้าหมายจะขึ้นอยู่กับหลักความจริงซึ่งเป็นหลักการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ควรนำมาปฏิบัติดังนี้ (สุรินทร์ เศรษฐมานิต, อ้างถึงในกนก จันทร์ทอง, 2541: 101)

1. สสารย่อมไม่สูญหายไปจากโลก แต่อาจเปลี่ยนจากรูปหนึ่งไปเป็นอีกรูปหนึ่งได้
2. สิ่งแวดล้อมเป็นแหล่งทรัพยากร และเป็นแหล่งรองรับของเสีย
3. สิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ไม่ว่าเราจะใช้สิ่งแวดล้อมในลักษณะใดก็ตาม
4. กฎของอุปสงค์และอุปทาน (Demand and supply)

นอกจากนี้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมจะมีขั้นตอนคล้ายคลึงกับการจัดการในด้านอื่นๆ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

1. การศึกษาปัญหาและขอบเขต
2. การวิเคราะห์ขั้นตอนของการดำเนินการ
3. การเตรียมแผนงาน
4. การดำเนินการตามแผน
5. การประเมินผลและปรับปรุงการดำเนินการ

ความหมายของสิ่งแวดล้อม

มีแนวทางกล่าวถึงความหมายของสิ่งแวดล้อมหลายประการ ดังนี้

คำว่าสิ่งแวดล้อม มีรากศัพท์มาจากภาษาฝรั่งเศส คือ Environ แปลว่า Around ฉะนั้น Environment จึงหมายถึง Totality of Mom's Surrounding

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 กล่าวว่า สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ทั้งทางธรรมชาติและทางสังคมที่อยู่รอบ ๆ มนุษย์ทั้งที่ดีและไม่ดี เช่น โรงเรียนสร้างสวนดอกไม้ให้เป็นสิ่งแวดล้อมที่ดีแก่นักเรียน

ศติกา ภารา (2550 : 18) สิ่งแวดล้อม คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่รอบตัวมนุษย์ทั้งในระยะใกล้และไกลอาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เป็นสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตก็ได้ ทุกอย่างเกี่ยวข้องเป็นระบบ และมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์หรือสิ่งมีชีวิต

สรุป สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งที่อยู่รอบตัวของมนุษย์ ทั้งใกล้และไกล เป็นรูปธรรมและนามธรรมมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ได้ ทุกอย่างสัมพันธ์กันและมีอิทธิพลต่อมนุษย์

คุณสมบัติของสิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวมนุษย์มีคุณสมบัติเฉพาะตัว 7 ประการ คือ

1. สิ่งแวดล้อมไม่อยู่โดดเดี่ยวในธรรมชาติ แต่จะมีสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ อยู่ร่วมด้วยเสมอ เช่น ปลาอยู่ในน้ำ ดินอยู่กับต้นข้าว คนกับที่ผัก ฯลฯ
2. สิ่งแวดล้อมต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน เนื่องจากสิ่งแวดล้อมทุกชนิดต้องการสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เพื่อการอยู่รอด หรือจรรโลงชีวิตของตนเอง เช่น ต้นยาง ต้องการดินและน้ำ โคต้องการน้ำ ฯลฯ
3. สิ่งแวดล้อมแต่ละประเภทจะมีความแข็งแรงทนทานแตกต่างกัน เช่น ดินจะถูกชะล้างได้ง่าย
4. สิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงตามเวลาที่เปลี่ยนไป เช่น ที่เขื่อนราใหม่ ๆ มีสีสันสวยงาม แต่เมื่อใช้งานนานจะเกิดการชำรุด เป็นต้น

5. สิ่งแวดล้อมจะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเรียกว่า ระบบนิเวศ ซึ่งเป็นรูปแบบที่ต้องอาศัยกันและกันทั้งทางตรงหรือทางอ้อม

6. สิ่งแวดล้อมจะสัมพันธ์เป็นลูกโซ่ หมายความว่า เมื่อสิ่งแวดล้อมชนิดหนึ่งถูกทำลายก็จะกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เป็นลูกโซ่เสมอ เช่น ป่าถูกทำลาย จะส่งผลให้พื้นดินพังทลาย หรือเผาป่าทำให้โลกร้อนขึ้น เป็นต้น

7. สิ่งแวดล้อมทุกชนิดมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นเอกลักษณ์ของสิ่งแวดล้อมชนิดนั้น ๆ เช่น ต้นไม้ น้ำ คน บ้าน แต่ละชนิดมีลักษณะแตกต่างกัน

ประเภทสิ่งแวดล้อม แยกออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ (Natural Environment) หมายถึง สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองหรือมีอยู่ตามธรรมชาติและให้ประโยชน์ต่อมนุษย์ มีอยู่ 2 ประเภท คือ

1. สิ่งแวดล้อมชีวภาพ (Biological Environment) เป็นสิ่งแวดล้อมที่มีชีวิต เช่น คน สัตว์ พืช เป็นต้น

2. สิ่งแวดล้อมกายภาพ (Physical Environment) เป็นสิ่งแวดล้อมที่ไม่มีชีวิต เช่น ลม ฟ้า น้ำ ควัน เสียง เป็นต้น

สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น คือ สิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ทั้งที่ตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจ ทั้งที่มีตัวตน มี 2 ประเภท คือ

1. สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) หรือเรียกว่าสิ่งแวดล้อมรูปธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น สามารถมองเห็นได้ เช่น ถนน เมือง สะพาน รถ เครื่องบิน เป็นต้น

2. สิ่งแวดล้อมทางสังคม (Social Environment) หรืออาจเรียกว่า สิ่งแวดล้อมนามธรรม เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของการอยู่ร่วมกัน เช่น ศาสนา กฎหมาย ข้อบังคับต่าง ๆ พฤติกรรมของคน เป็นต้น

แนวทางการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญที่มนุษย์ที่อาศัยอยู่ร่วมกันต้องช่วยกันทำนุบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่จำกัด ให้มีใช้อย่าง

ยาวนานและรู้จักการบริหารการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า และนำมาซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะต้องมีความรู้และมาตรการต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และสภาพปัญหาที่เป็นอยู่ ดังนี้

1. การบูรณะฟื้นฟู เป็นการฟื้นฟูสภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมหรือถูกทำลาย ให้มีสภาพเหมือนเดิมหรือใกล้เคียงมากที่สุด เช่น การปลูกป่าเพื่อบูรณะป่าเสื่อมโทรม
2. การถนอมรักษา เป็นการอนุรักษ์ทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ เพื่อให้มีการใช้ที่ยาวนาน เช่น การอนุรักษ์ป่าไม้และสัตว์ป่า
3. การส่งเสริม โดยการให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับการดำเนินชีวิตหรือระบบนิเวศ เพื่อให้เกิดจิตสำนึกที่ดีในการช่วยกันป้องกันและรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ
4. การนำสิ่งอื่นมาใช้แทน เช่น การใช้ก๊าซแทนน้ำมัน
5. การลดปริมาณของเสีย เช่น การนำสิ่งที่ใช้แล้วมาแปรรูปให้ใช้ได้ อีก และการนำของที่ใช้แล้วมาใช้

ความสำคัญของการจัดการสิ่งแวดล้อม

ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ระบบและการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมมาเป็นแนวทางวางแผนการจัดการ และปฏิบัติโดยสามารถพยากรณ์สภาพปัญหาและวางแผนแก้ไขปัญหาก่อนการลงมือปฏิบัติดำเนินโครงการพัฒนาหรือเตรียมแผนไว้ใช้ระหว่างและหลังการดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาระบบ โดยไม่สร้างปัญหาสิ่งแวดล้อมหรือให้เกิดปัญหาน้อยที่สุด ทั้งนี้สามารถคาดคะเนทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับต้นทุนทางสิ่งแวดล้อมได้ด้วย

หลักการและแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อม

มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- มุ่งการใช้ทรัพยากรให้ยั่งยืนยาวนาน
- ใช้ทรัพยากรโดยเพิ่มจำนวน และรักษาจำนวนที่มีอยู่
- รู้จักการหมุนเวียนทรัพยากรนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle)
- ควบคุมของเสียและมลพิษที่เกิดขึ้น
- รักษา , สงวน , ปรับปรุง , ซ่อมแซม , พัฒนาการใช้ทรัพยากร
- ควบคุมระบบนิเวศให้อยู่ในสมดุลธรรมชาติ
- ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของมนุษย์ให้ดี

หลักเกณฑ์ในการวางแผนการจัดการยึดหลักอนุรักษ์วิทยาโดยมีหลักสำคัญ 3 ประการ คือ

- การใช้อย่างสมเหตุสมผล ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ามีผลเสียน้อยที่สุด
- การปรับปรุงซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอหรือสูญหาย
- การประหยัดในส่วนที่ควรสงวนไว้

คำนึงถึงการใช้ เช่น กรณีการสร้างเขื่อนในพื้นที่ป่า

- ทรัพยากรที่นำออกจากระบบ คือ ทรัพยากรที่เป็นสิ่งนำออก (Output) หลังจากมีโครงสร้างการพัฒนาเข้าสู่ระบบ เช่น คน, ต้นไม้ ฯลฯ

- ทรัพยากรที่นำเข้ามาใช้ในระบบ คือ ทรัพยากรที่เป็นสิ่งนำเข้า (Input) นำเข้าสู่ระบบ เช่น เครื่องจักร ฯลฯ

- ทรัพยากรที่ใช้ในระบบ คือ ทรัพยากรที่มีใช้อยู่เดิมในระบบ เช่น คน, บ้านเรือน, ต้นไม้ ฯลฯ

- ทรัพยากรที่ใช้ในระบบ คือ ทรัพยากรที่อยู่ในระบบแต่มีความเกี่ยวข้องหรือมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงขององค์ประกอบและการทำงานในระบบ เช่น ความต้องการใช้กระแสไฟฟ้าของชุมชน

ขั้นตอนการจัดการสิ่งแวดล้อม

ตั้งจุดประสงค์สูงสุด (Goal)

3.1) วัตถุประสงค์ : ความต้องการ

3.2) เป้าหมาย : บอกรายละเอียดและทิศทาง ให้เห็นรูปธรรม

3.3) นโยบาย : หลักการ แผนงาน แนวทางการดำเนินงาน

3.4) มาตรการ : แนวทางการควบคุม

3.5) แผนงาน : การกำหนดงานหรือสิ่งที่ต้องทำ

3.6) แผนปฏิบัติการหรือโครงการ : กำหนดกิจกรรมของงานและขั้นตอนการดำเนินงาน ระบุผู้รับผิดชอบงบประมาณ เวลา สถานที่ โดยละเอียด

การจัดการสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

มีข้อจำกัดหลายประการดังรวบรวมได้เป็นปัญหาในการจัดการสิ่งแวดล้อมของรัฐดังนี้

1. ประชาชนขาดความรู้เรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. หน่วยงานขาดการประสานงานที่ดี
3. ขาดการวางแผนการใช้ทรัพยากรฯ แบบผสมผสาน
4. มีการใช้ทรัพยากรฯ มากเกินไป จนไม่สามารถฟื้นคืนสภาพได้
5. ขาดเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการกันไม่ให้เกิดมลพิษ
6. ขาดแคลนบุคลากรและงบประมาณในการแก้ปัญหา
7. ระบบบริหารทรัพยากรฯ ในประเทศไทยขาดประสิทธิภาพ

8. ขาดความศักดิ์สิทธิ์ทางกฎหมาย ฯลฯ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

ภาครัฐบาล ได้แก่

- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลพื้นที่ป่าไม้ คือ กรมอุทยานแห่งชาติ-สัตว์ป่า และพันธุ์พืชและกรมป่าไม้

- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ภาคเอกชน ได้แก่

- สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย

- มูลนิธิต่าง ๆ เช่น ตาวิเศษ , ช้าง , สัตว์ป่าพรรณพืช ฯลฯ

- ชมรมอนุรักษ์ ฯ ในสถาบันการศึกษาต่างๆ เป็นต้น

หน่วยงานและองค์กรทางสิ่งแวดล้อมต่างประเทศ

- UNEP หรือองค์กรสิ่งแวดล้อมโลก (UNITED NATIONS ENVIRONMENT PROGRAMME) ขึ้นกับ UNESCO มีประเทศสมาชิกทั่วโลกกว่า 150 ประเทศ มีการจัดประชุมสิ่งแวดล้อมโลกครั้งแรกที่กรุงริโอเดอจาเนโร ประเทศบราซิล และกำหนดให้วันดังกล่าวเป็นวันสิ่งแวดล้อมโลก ซึ่งตรงกับวันที่ 5 มิถุนายนของทุกปี

- NETTLAP (NETWORK FOR ENVIRONMENTAL TRAINING AT TERTIARY LEVEL IN ASIA AND THE PACIFIC) เป็นองค์กรที่ให้ความช่วยเหลือในด้านทุนวิจัยสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

แนวคิดว่าท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นแนวความคิดที่เพิ่งปรากฏขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ และยังมีการใช้คำภาษาอังกฤษอื่นๆที่ให้ความหมายเช่นเดียวกัน ที่สำคัญได้แก่ Nature Tourism, Biotourism, Green Tourism เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวดังกล่าวล้วนแต่เป็นการบ่งบอกถึง การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (sustainable tourism) ซึ่งจากการประชุม Globe 1990 ณ

ประเทศแคนาดาได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยว แบบยั่งยืนว่า "การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวน รักษาโอกาสต่างๆของอนุชนรุ่นหลังด้วย การท่องเที่ยวที่มีความหมายรวมถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจสังคม และความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย" โดยมีลักษณะที่สำคัญคือเป็นการท่องเที่ยว ที่ดำเนินการภายใต้ขีดจำกัดความสามารถของธรรมชาติ และต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชากร ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี ที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว อีกทั้งต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียม กัน และต้องชี้้นำภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวนั้นๆ (สถานบันวิจัยวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม แห่งประเทศไทย, 2539) สำหรับความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้มีบุคคลหรือองค์กรต่างๆให้ความหมายและคำจำกัดความไว้มากมาย เป็นที่ยอมรับในระดับหนึ่งและได้รับการอ้างอิงถึงเสมอ ที่สำคัญมีดังนี้

Ceballos Lascurain (1991) อาจจะเป็นคนแรกที่ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่า "เป็นการท่องเที่ยว รูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติ โดยไม่ให้เกิดการรบกวนหรือทำความเสียหายแก่ธรรมชาติ แต่มีวัตถุประสงค์ เพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาติ เหล่านั้น"

Elizabeth Boo (1991) ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่า "การท่องเที่ยวแบบอิงธรรมชาติที่เอื้อประโยชน์ต่อ การอนุรักษ์ อันเนื่องมาจากการมีเงินทุนสำหรับการปกป้องดูแลรักษาพื้นที่ มีการสร้างงานให้กับชุมชนหรือท้องถิ่น พร้อมทั้งให้การศึกษาและ สร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม"

The Ecotourism Society (1991) ได้ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่า "การเดินทางไปเยือนแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเรียนรู้ถึงวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ด้วยความระมัดระวัง ไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือทำลายคุณค่าของ ระบบนิเวศและในขณะเดียวกันก็ช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เกิดประโยชน์ต่อประชาชนท้องถิ่น"

Western (1993) ได้ปรับปรุงคำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของ The Ecotourism Society ให้สั้นและกระชับ แต่มีความหมายสมบูรณ์มากขึ้นคือ "การเดินทางท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติซึ่งมีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนท้องถิ่นดีขึ้น"

The Commonwealth Department of Tourism (1994) ได้ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์คือ การท่องเที่ยว ธรรมชาติที่ครอบคลุมถึงสาระด้านการศึกษา การเข้าใจ ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และการจัดการเพื่อรักษาระบบนิเวศให้ยั่งยืน คำว่า ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมยังครอบคลุมถึงขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นด้วย ส่วนคำว่ารักษาระบบนิเวศให้ยั่งยืนนั้นหมายถึง การป็นผลประโยชน์ต่างๆ กลับสู่ชุมชนท้องถิ่นและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

เสรี เวชบุษกร (2538) ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่า "การท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยว ที่เป็นธรรมชาติและต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งหมายรวมถึงวัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่น ตลอดจนโบราณสถาน โบราณวัตถุที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้วย"

จากการให้ความหมายและคำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมอย่างมีความรับผิดชอบต่อ โดยไม่ก่อให้เกิด การรบกวนหรือทำความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม แต่มีวัตถุประสงค์อย่าง มุ่งมั่นเพื่อชื่นชม ศึกษา เรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาตินั้น อีกทั้งช่วยสร้างโอกาส ทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกิดประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นด้วย

แนวคิดพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

สุรเชษฐ์ เชษฐมาศ และดร.ชนี เอมพันธุ์ (2538) ; สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2539) ได้กล่าวถึงแนวคิด ที่เป็นพื้นฐานหรือหลักการของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยสรุปได้ดังนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ (nature-based) รวมถึงแหล่งวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์ เฉพาะถิ่น (identical or unique) และทรงคุณค่าในพื้นที่นั้น

2. เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ (responsibly travel) และมีการจัดการอย่างยั่งยืน (sustainable management) ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบ หรือส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมค่อนข้างต่ำ (no or low impact) และช่วยส่งเสริมการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืนตลอดไป

3. เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ (learning) และการให้การศึกษา (education) เกี่ยวกับระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อมของ แหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มพูนความรู้ (knowledge) ความประทับใจ (appreciation) และประสบการณ์ (experience) ที่มีคุณค่า ซึ่งจะสร้างความตระหนักและจิตสำนึกที่ถูกต้องทางด้านการอนุรักษ์ ทั้งต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น ตลอดจนผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง

4. เป็นการท่องเที่ยวที่นำไปสู่การกระจายรายได้ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (involvement of local community or people participation) ในภาคบริการต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น (local benefit) มากกว่าการท่องเที่ยวที่เคยส่งเสริมกันมาตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน ที่เรียกว่า conventional tourism ซึ่งมักจะเป็น การท่องเที่ยวแบบหมู่คณะใหญ่ๆ (mass tourism) ที่ผลประโยชน์ส่วนใหญ่มักจะตกอยู่กับผู้ประกอบการ หรือบริษัทนำเที่ยวเท่านั้น

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ดร.ชนันท์ เอ็มพันธุ์ และสุรเชษฐ ชาญธมมาส (2539) กล่าวว่า โดยทั่วไปแล้วการวางแผนการท่องเที่ยวซึ่งรวมไปถึงการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้วยนั้น จะเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1.ทรัพยากรการท่องเที่ยว (natural resource tourism)

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่ยังดำรงไว้ซึ่งสภาพดั้งเดิมของระบบนิเวศ (first hand ecosystem) และวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ส่วนใหญ่ จึงมักปรากฏอยู่ในพื้นที่พื้นที่อนุรักษ์ เช่น อุทยานแห่งชาติ

เขตรักษาพันธุ์ สัตว์ป่า และอุทยานประวัติศาสตร์ เป็นต้น สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2539) กล่าวถึงแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ว่าเป็นแหล่งที่มีจุดเด่น เป็นสิ่งที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว (nature attractions) และตัดขาดจากโลกภายนอก (solitude) ซึ่งนักท่องเที่ยวจะไม่ได้สัมผัสที่บ้าน นอกจากนี้ยังได้ให้ความหมายของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวว่า หมายถึงแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดหมาย (destination) ของการท่องเที่ยว ซึ่งหมายถึงพื้นที่ที่รองรับนักท่องเที่ยว พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวจะมีทรัพยากรที่เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ความดึงดูดใจ เหล่านี้ อาจเป็นความดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวประเภทใดประเภทหนึ่ง แต่อาจไม่เป็นสิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวประเภทอื่น ดังนั้นสภาพ ทรัพยากรจึงมีความสัมพันธ์โดยตรงกับตลาดการท่องเที่ยว นอกจากความดึงดูดใจในทรัพยากรแล้ว ในบางพื้นที่ยังมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ดังนั้น ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวจึงหมายถึงรวมถึงศักยภาพในการประกอบกิจกรรมของนักท่องเที่ยวด้วย โดยได้แบ่งแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (nature destination) และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (cultural destination) ซึ่งรวมเอาแหล่งท่องเที่ยวศาสนา ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี (historical, archaeological and regions destination) และแหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม และประเพณี (art, culture and traditional destinations) เข้าไว้ด้วยกัน

ดังนั้น หากมองการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นอุตสาหกรรมบริการอย่างหนึ่ง แหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวข้างต้นจัดได้ว่าเป็นวัตถุประสงค์เพื่อรองรับ การท่องเที่ยว และเป็นวัตถุประสงค์ประเภทใช้แล้วไม่หมดไป หรือสูญหายหากมีการควบคุมป้องกันด้วยการวางแผนอย่างเป็นระบบ และนำไปสู่การ ปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสนับสนุนให้แหล่งท่องเที่ยว ยังประโยชน์เพื่อการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืนโดยไม่เสื่อมโทรมลงไป ทั้งยังไม่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศจนเกินขีดความสามารถของระบบที่จะรองรับได้ (carrying capacity)

2. นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย (2540) ระบุว่านักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สามารถจำแนกได้เป็น 4 ประเภทด้วยกันคือ

ประเภทที่ 1 นักท่องเที่ยวแบบหัวกระติ (hard-core nature tourists) เป็นนักท่องเที่ยวที่เน้นความสำคัญในการศึกษาค้นคว้าขณะที่เที่ยวชมธรรมชาติ

ประเภทที่ 2 นักท่องเที่ยวธรรมชาติแบบอุทิศตน (dedicated nature tourists) เป็นนักท่องเที่ยวที่เน้นเจาะจงไปที่สถานที่เที่ยวธรรมชาติโดยเฉพาะ เพื่อจะารู้ได้เข้าใจในธรรมชาติหรือประเพณีท้องถิ่น

ประเภทที่ 3 นักท่องเที่ยวธรรมชาติเป็นหลัก (mainstream nature tourists) เป็นนักท่องเที่ยวที่ชอบไปสถานที่แปลกๆ ที่ไม่เคยไปมาก่อน เช่น ไปเยือนลุ่มน้ำอเมซอน (Amazon) อุทยานกอริลลาในรวันดา (Rawanda Gorilla Park) หรือจุดหมายปลายทางอื่นๆ ที่เป็นการริเริ่มสำหรับโปรแกรมท่องเที่ยวพิเศษ

ประเภทที่ 4 นักท่องเที่ยวธรรมชาติตามโอกาส (casual nature tourists) เป็นนักท่องเที่ยวที่บังเอิญต้องไปชมธรรมชาติ เพราะเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมท่องเที่ยวที่ตนได้เลือกไป

นอกจากนี้ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2539 ได้กล่าวถึงลักษณะของนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่า จะต้องเป็นนักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาหาความรู้ และประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติ

3. การตลาด

การตลาดนับเป็นส่วนสำคัญในการชักจูงนักท่องเที่ยวให้ไปท่องเที่ยว โดยเป็นสื่อกลางระหว่างนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งในเชิงการตลาดจะต้องทำความเข้าใจให้ชัดเจนว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีลักษณะอย่างไร โดยการให้ข้อมูลและสิ่งที่คาดหวังจากการท่องเที่ยว (expectation) อย่างถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว เพื่อเป็นการช่วยให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจว่า รูปแบบของการท่องเที่ยวในลักษณะเช่นนี้เหมาะสม กับความสนใจ และตรงตามความต้องการของตนเองหรือไม่ และสามารถยอมรับกฎ หรือกติกาของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้หรือไม่

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าการตลาดเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเลือกสรรประเภทและคุณภาพของนักท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมสนับสนุน การท่องเที่ยวในเชิงคุณภาพ (qualitative tourism) มากกว่าการท่องเที่ยวในเชิงปริมาณ (quantitative tourism) อันจะเป็นหนทาง

นำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งส่วนใหญ่งานด้านการส่งเสริมการตลาดเป็นหน้าที่ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ดรชนี เอมพันธ์ และสุรเชษฐ์ เชษฐมาส, 2539)

4. การบริการ

การท่องเที่ยวซึ่งรวมถึงการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่จำเป็นต่อการสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ในขณะที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยว แต่การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้นต้องการบริการที่เน้นการให้ข้อมูลข่าวสาร และการบริการเพื่อให้ นักท่องเที่ยว ได้รับประสบการณ์ ความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับธรรมชาติและ วัฒนธรรมท้องถิ่นท้องถิ่น เช่น บริการด้านสื่อความหมายธรรมชาติ การมีส่วนร่วมของ ประชาชนท้องถิ่นในภาคบริการ ซึ่งได้แก่ การจัดที่พักที่สอดคล้องกลมกลืนกับธรรมชาติและ วัฒนธรรมท้องถิ่น (ecolodge) เป็นมคฺเทศก์นำทางในการเดินป่า เป็นต้น

กิจกรรมที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

กิจกรรมท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรม นับได้ว่ามีความหลากหลาย ซึ่งกิจกรรมบางประเภทอาจมีลักษณะที่บ่งชี้ว่าเป็น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในขณะที่บาง กิจกรรมอาจมีความกำกวม หรือคาบเกี่ยว ซึ่งต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบ วัตถุประสงค์ในการ ปฏิบัติ กิจกรรม และการให้บริการว่ามุ่งเน้นอะไร และอย่างไร เช่น เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ศึกษา หาความรู้ ผจญภัย กีฬาสนุกสนาน เพื่อความบันเทิง สัมผัสองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว แลกเปลี่ยนและถ่ายทอดประสบการณ์ เป็นต้น

ดรชนี เอมพันธ์ และสุรเชษฐ์ เชษฐมาส (2539) กล่าวว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์จะต้องมีเรื่องของการเรียนรู้ และได้รับ ประสบการณ์เกี่ยวกับธรรมชาติเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งศูนย์วิจัยป่าไม้ (2538) ได้แบ่งกลุ่มกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ออกเป็น 3 กลุ่ม ซึ่งมีทั้งกิจกรรมหลัก และกิจกรรมเสริม คือ

- กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (ecotourism activities) เป็นกิจกรรมหลัก
- กิจกรรมท่องเที่ยวที่เน้นการได้ใกล้ชิดชื่นชมธรรมชาติ
- กิจกรรมท่องเที่ยวที่เน้นการผจญภัยตื่นเต้นท้าทายกับธรรมชาติ (adventurous recreational activities) เป็นกิจกรรมเสริม

ซึ่งจะต้องเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องและไปด้วยกันได้ดีกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กล่าวคือ เป็นกิจกรรมที่กระทำในพื้นที่ธรรมชาติ มีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวต่อกลุ่มต่อกิจกรรม ทั้งนี้ เพื่อไม่สร้างผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติ

1.กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้แก่ การเดินป่า (hiking/ trekking) กิจกรรมศึกษาธรรมชาติ (nature education) กิจกรรมถ่ายภาพธรรมชาติ บันทึกเทปวีดีโอ เทปเสียงธรรมชาติ (nature photography video taping and sound of nature audio taping) กิจกรรมส่องสัตว์/ดูนก (animal/bird watching) กิจกรรมศึกษา/เที่ยวถ้ำ (cave exploring/ visitig) กิจกรรมศึกษา ท้องฟ้าและดาราศาสตร์ (sky interpretation) กิจกรรมล่องเรือศึกษาธรรมชาติ (boat sightseeing) กิจกรรมพายเรือแคนู (canoeing)/ เรือคายัค (kayak) / เรือใบ (rowboating)/ เรือใบ (sailboating) กิจกรรมดำน้ำชมปะการังน้ำตื้น (snorkle or skiln diving) และกิจกรรม ดำน้ำลึก (scuba diving)

2.กิจกรรมท่องเที่ยวประเภทชื่นชมธรรมชาติและกิจกรรมท่องเที่ยวประเภทตื่นเต้นผจญภัยทำทหายกับธรรมชาติ ได้แก่ กิจกรรมชม ทิวทัศน์ธรรมชาติในบรรยากาศที่สงบ (relaxing) กิจกรรมขี่จักรยานตามเส้นทางธรรมชาติ (terrain/ mountain biking) กิจกรรมปีน/ไต่เขา (rock/ mountain climbing) กิจกรรมพักแรมด้วยเต็น (tent camping) กิจกรรมเครื่องร่อนขนาดเล็ก (hang glider) กิจกรรม ล่องแพยาง/ไม้ไผ่ (white water rafting) กิจกรรมพักผ่อนรับประทานอาหาร (picnicking) กิจกรรมเที่ยวน้ำตก (waterfall visits/ exploring) และกิจกรรมวินด์เซิร์ฟ (wind surfing)

ทฤษฎีการจูงใจ

ทฤษฎีการจูงใจ - สุขอนามัยของเฮอ์เบอร์ค (Herzberg's Motivation Hygiene Theory)

ทฤษฎีเกี่ยวกับการจูงใจของ เฮอ์เบอร์ค ทฤษฎีนี้ได้ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับองค์ประกอบที่จะ สนับสนุนความพอใจในการทำงาน (Job Satisfaction) และองค์ประกอบที่สนับสนุนความ ไม่พอใจในการทำงาน (Job dissatisfaction) ดังนี้

พวกที่ 1 ตัวกระตุ้น (Motivator) คือ องค์ประกอบที่ทำให้เกิดความพอใจ

- งานที่ปฏิบัติ
- ความรู้สึกเกี่ยวกับความสำเร็จของงาน
- ความรับผิดชอบ
- โอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

พวกที่ 2 ปัจจัยสุขอนามัย (Hygiene) หรือ องค์ประกอบที่สนับสนุนความ ไม่พอใจในการทำงาน ได้แก่

- แบบการบังคับบัญชา
- ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
- เงินเดือนค่าตอบแทน
- นโยบายของการบริหาร

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่นำมากล่าวไว้ข้างต้นนี้ เป็นเพียงแนวทางที่สอดคล้องมีลักษณะคล้ายกันกับการดำเนินงานการพัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีในการนำไปปฏิบัติในขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยสภาพแวดล้อมให้มีความอุดมสมบูรณ์สืบไป

บทที่ 3

ระเบียบการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง : การพัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว กรณีศึกษา อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและหมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่ ผู้ศึกษาได้กำหนดระเบียบวิธีการศึกษาไว้ดังนี้ 1.) รูปแบบการศึกษา 2.) แหล่งข้อมูล 3.) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา 4.) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 5.) วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. รูปแบบการศึกษา

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวในครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการใช้ข้อมูลเอกสารและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Dept Interview) โดยผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของอุทยานเป็นคำถามเกี่ยวกับการพัฒนาสภาพแวดล้อมจำนวน 5 คน และทำการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและหัวหน้าหน่วยงานหรือองค์กรในการร่วมพัฒนาสภาพแวดล้อมจำนวน 5 คน

2. แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาข้อมูลจากอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและหมู่เกาะพีพีโดยมีผู้ให้ข้อมูลคือเจ้าหน้าที่และพนักงานของอุทยาน รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้นำชุมชนภายในพื้นที่ในการพัฒนาสภาพแวดล้อมในด้านต่าง ๆ รวมถึงการลงพื้นที่สังเกตการณ์เพื่อให้ทราบถึงแนวทาง ปัญหาและอุปสรรครวมทั้งผลของการพัฒนา โดยจัดทำขึ้นเป็นเอกสาร แบบสัมภาษณ์เพื่อเก็บรายละเอียดของผู้ให้ข้อมูลและความคิดเห็นรวมถึงผลของการพัฒนาที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจริง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและหมู่เกาะพีพีและผู้นำชุมชนภายในพื้นที่ โดยเนื้อหาในแบบสัมภาษณ์จะแบ่งเป็น 3 ส่วนใหญ่ ๆ ได้แก่

ส่วนที่ 1 แนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและหมู่เกาะพีพีจังหวัดกระบี่

ส่วนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาสภาพแวดล้อมอุทยานแห่งชาติหาดพนรัตน์
ธาราและหมู่เกาะพีพีจังหวัดกระบี่

ส่วนที่ 3 การบริหารจัดการในการพัฒนาสภาพแวดล้อมอุทยานแห่งชาติหาดพนรัตน์
ธาราและหมู่เกาะพีพีจังหวัดกระบี่

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารแบบสัมภาษณ์และการสัมภาษณ์แบบ
เจาะลึก(Dept Interview) จากกลุ่มเป้าหมายที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยการสัมภาษณ์จาก
เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดพนรัตน์ธาราและหมู่เกาะพีพีจังหวัดกระบี่และผู้นำชุมชนรวมทั้งผู้
มีส่วนได้ส่วนเสียภายในพื้นที่ การสัมภาษณ์จะมีลักษณะคล้ายแบบสอบถามที่มีคำถามแบบ
ปลายเปิด คำถามต่าง ๆ ได้ถูกกำหนดเป็นแบบสัมภาษณ์ขึ้น ใช้ประกอบกับการสัมภาษณ์ไว้
ล่วงหน้าแล้วเป็นการสัมภาษณ์ที่มีคำถาม และข้อกำหนดแน่นอนตายตัว จะสัมภาษณ์ผู้ใดก็ได้ใช้
คำถามคำถามแบบเดียวกัน ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดตัวผู้ตอบบางคนเป็นการเฉพาะเจาะจงซึ่ง
เป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์เหมาะสมกับความต้องการของผู้ศึกษา เป็นสำคัญ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวของอุทยาน
แห่งชาติหาดพนรัตน์ธาราและหมู่เกาะพีพีจังหวัดกระบี่ เป็นการกำหนดแนวทางในการพัฒนา
ปัญหาของสภาพแวดล้อมทางทะเล อาทิเช่นสภาพทรัพยากรปะการัง ปลาและสัตว์น้ำอื่น ๆ ใน
แนวปะการังตลอดจนการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวจากทรัพยากรทางทะเลในรูปแบบอื่น
ๆ เพื่อที่จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาสภาพแวดล้อมของการท่องเที่ยวต่อไป ในการศึกษา
วิจัยครั้งนี้ได้ใช้หลักการและแนวความคิดของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลอดถึงหลักการบริหาร
จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทฤษฎีการจูงใจและแนวความคิดการมีส่วนร่วมของ
ชุมชน ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยจะเป็นข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวเลข แต่จะประกอบด้วยการ
พรรณนาที่มี “รายละเอียด” และ”ลึก” และมีการอ้างอิงโดยตรงเกี่ยวกับที่มาของข้อมูลไม่ว่า
จะเป็นข้อมูลที่ได้จากคน หรือ ข้อมูลทางเอกสาร

ดังนั้น ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการตอบประเด็นสัมภาษณ์ (Interview Research) และข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ (Document Research) จะถูกนำมาวิเคราะห์และประมวลผล โดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในแง่ต่าง ๆ ตามข้อเท็จจริงทั้งในเชิงเหตุผล ซึ่งการวิเคราะห์จะออกมาในรูปแบบพรรณานำไปสู่คำตอบในการศึกษา และการสรุปตีความตามหลักวิชาการ ประกอบการเขียนรายงาน เพื่อชี้ให้เห็นถึงรูปแบบในการจัดการพัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว ของอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพี

บทที่ 4

การวิเคราะห์ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเสนอผลการศึกษา เรื่อง การพัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว กรณีศึกษา : อุทยานแห่งชาติหอนพรัตน์ธาราและเกาะพีพี โดยวิธีการสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 5 คน โดยเนื้อหาสาระที่นำเสนอเป็นการบรรยายเนื้อหาตามลำดับของคำถามในการสัมภาษณ์ โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แสดงข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับประเด็นการสัมภาษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว กรณีศึกษา อุทยานแห่งชาติหอนพรัตน์ธาราและเกาะพีพี โดยการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ และได้ทำการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ จำนวน 6 คน ซึ่งได้ผลการศึกษา ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารการสัมภาษณ์

แนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติหอนพรัตน์ธาราและเกาะพีพี จังหวัดกระบี่

4.1 ในการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติหอนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีจังหวัดกระบี่ ท่านได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างไรบ้าง

ในการจัดทำแผนพัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติหอนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีนั้น เป็นแผนพัฒนาสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติหอนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีที่เสื่อมโทรมลงไปมากในปัจจุบัน เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยว ผลเสียที่เกิดจากภัยธรรมชาติ การขาดจิตสำนึกของนักท่องเที่ยวเอง จึงทำให้ส่งผลเสียต่อระบบนิเวศและสภาพแวดล้อมใต้ท้องทะเล จากการสัมภาษณ์พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์ได้มีการเข้าร่วมในการดำเนินพัฒนาของอุทยานแห่งชาติหอนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีตามความเหมาะสมของกิจกรรมที่กำหนดขึ้น เนื่องมาจากแต่ละจุดที่ถูกกำหนดขึ้นมาเพื่อการพัฒนาสภาพแวดล้อมนั้นจะมีพื้นที่ความเสื่อมโทรมต่างกันและอยู่ห่างกันไป การเดินทางจึงต้องใช้เรือเป็นยานพาหนะทำให้ในการทำ

กิจกรรมการพัฒนาด้านต่าง ๆ มีข้อจำกัด เพราะจำนวนเจ้าหน้าที่ จำนวนรถยนต์มีไม่เพียงพอ จึงทำให้การพัฒนาไม่มีศักยภาพเท่าที่ควร จากการสัมภาษณ์ครั้งนี้หากหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนด้านต่าง ๆ มากพอก็จะส่งผลให้เกิดการบูรณะขึ้นในทุกภาคส่วน ทำให้การพัฒนาสภาพแวดล้อมมีประสิทธิภาพและเป็นไปเป้าหมายตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดมากยิ่งขึ้น

4.2 ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพี ท่านคิดว่าผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่หรือชุมชนควรมีส่วนร่วมด้วยหรือไม่

การอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพี เป็นอีกหนึ่งเป้าหมายที่ถูกกำหนดอยู่ในแผนการพัฒนาสภาพแวดล้อม ที่มาจากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานที่มาของปัญหาตลอดจนการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวจากทรัพยากรทางทะเลในรูปแบบอื่น ๆ ตลอดพื้นที่ท่องเที่ยวตามชายฝั่งทะเล เพื่อกำหนดเป้าหมาย ลงมือปฏิบัติ และการติดตามผลโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อทำการแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วน จากการสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ในขั้นตอนของการดำเนินการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีนั้น สมควรที่จะมีการสร้างควมมีส่วนร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้นำชุมชนหรือประชาชนในพื้นที่ เนื่องจาก การพัฒนาอนุรักษ์และฟื้นฟูนั้นจำเป็นต้องร่วมมือกันกับหลาย ๆ ฝ่ายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้เร็วขึ้นมีประสิทธิภาพมากขึ้นและเป็นการปลูกจิตสำนึกในการเฝ้าระวังจากการทำลายสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากนักท่องเที่ยวหรือเรือนำเที่ยวของผู้ประกอบการเพื่อมิให้เกิดความเสียหายมากขึ้น และยังเป็นการประชาสัมพันธ์ร่วมกันผ่านทางการทำกิจกรรมปลูกปะการังทดแทน เป็นการชักชวนนักท่องเที่ยวได้อีกหนึ่งกิจกรรมเช่นกัน

4.3 อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีได้มีการกำหนดแผนงานที่จะพัฒนาไว้ นั้นมีความชัดเจนและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด

การจัดทำแผนพัฒนาเกิดขึ้นมาจากการกำหนดเป้าหมายจากสภาพของปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ โดยเป้าหมาย ที่ได้กำหนดขึ้นมานั้นเกิดขึ้นจากอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีร่วมกับคณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้ดำเนินการสำรวจแนวระวาง การรังบริเวณแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติจำนวน 14 จุด ด้วยวิธี Circle Permanent Transect และวิธี Spot Check เพื่อดูผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว ผลสำรวจพบว่าแนวปะการังที่มีสภาพสมบูรณ์ตามธรรมชาติ 2 จุด (บริเวณหน้าถ้ำไวกิ้ง และเกาะยูงด้านทิศ

เหนือ) สภาพปานกลาง 3 จุด (บริเวณหาดยาว อ่างโกลานา และอ่าวโล๊ะบาเกา) สภาพเสื่อมโทรม 2 จุด (บริเวณเกาะไม้ไผ่ด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือ และอ่าวपालอง) และสภาพเสื่อมโทรมมาก 7 จุด (บริเวณเกาะยูด้านทิศตะวันออก อ่าวนุ้ย อ่าวหยงกาเสม อ่าวตันไทร อ่าวมายา อ่าวโล๊ะชามะและอ่าวปิละ) จากการสัมภาษณ์ พบว่า ประชากรกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ต่างเห็นว่าอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีได้มีการวางแผนดำเนินการพัฒนาและแก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อมไว้อย่างชัดเจน กำหนดเป้าหมายและพื้นที่ต่าง ๆ ที่ต้องทำการแก้ไขอย่างเร่งด่วน พร้อมทั้งร่วมมือกับประชาชนผู้นำท้องถิ่นในการเร่งพัฒนาฟื้นฟูสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรมและสร้างจิตสำนึกให้แก่นักท่องเที่ยวและประชาชน และมีการประชาสัมพันธ์ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพแวดล้อมกันอย่างต่อเนื่อง

ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาสภาพแวดล้อมของอุทยานหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีจังหวัดกระบี่

4.4 อุทยานแห่งชาติมีประสิทธิภาพในการดูแลรักษาผลประโยชน์ด้านต่าง ๆ อาทิ การจัดเก็บค่าธรรมเนียม การดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว การแก้ไขปัญหาขยะ เป็นต้น ได้ดีเพียงใดและเหตุผลอะไรบ้าง

อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีได้มีการกำหนดระเบียบข้อบังคับในการที่จะให้บุคคลภายนอกหรือนักท่องเที่ยวได้เข้ามาประกอบกิจการหรือศึกษาท่องเที่ยวต่าง ๆ จะแยกประเภทของการจัดเก็บที่ระบุไว้ในระเบียบ รายได้ต่าง ๆ ของอุทยานจะนำมาใช้เฉพาะเพื่อบำรุงรักษาอุทยานแห่งชาติได้ในกรณีดังต่อไปนี้ (1) ซ่อมแซม ปรับปรุง หรือจัดหาวัสดุเพื่อดำเนินงานของอุทยานแห่งชาติและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว(2) ศึกษา ค้นคว้า วิจัยเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติ(3) การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ (4) ค่าสาธารณูปโภค เฉพาะอุทยานแห่งชาติ(5) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการฝึกอบรม ทัศนศึกษาและดูงานเกี่ยวกับงานอุทยานแห่งชาติ ของข้าราชการและลูกจ้าง หรือการฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติแก่บุคคลทั่วไป(6) ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่จำเป็นในการบำรุงรักษาอุทยานแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์ พบว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์มองการจัดเก็บรายได้ของอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีอยู่ในระดับที่ดีมาก เพราะมีการตรวจสอบที่เข้มงวดรัดกุมขึ้นจากการวางแผนงานและการจัดพนักงานที่มีคุณภาพทำให้สามารถทำรายได้เข้าอุทยานมากกว่าที่ผ่านมา ซึ่งรายได้ส่วนนี้จะนำมาเพื่อใช้ในการบำรุง ซ่อมแซม ดำเนินงานด้านต่าง ๆ เพื่อรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวต่อไปในอนาคต

4.5 เจ้าหน้าที่และพนักงานในอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีได้มีการเข้ารับการฝึกอบรม สัมมนาเพิ่มเติมองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ บ้างหรือไม่

การจัดโครงการฝึกอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่และพนักงานเพื่อแก้ไขปัญหาหรือเพื่อตอบสนองความต้องการของอุทยานแห่งชาติ พร้อมทั้งระบุถึงเหตุผลและข้อมูลที่เกี่ยวข้องของการจัดฝึกอบรมตลอดจนความต้องการในการแก้ปัญหาหรือพัฒนา เพื่อสนับสนุนโครงการอบรมที่จะจัดทำขึ้นอย่างสมเหตุสมผล แสดงข้อมูลที่มีน้ำหนัก น่าเชื่อถือ โดยมีการอ้างอิงแหล่งที่มา เพื่อให้ผู้ที่พิจารณาเงินรายได้เพื่อบำรุงรักษาอุทยานแห่งชาติเห็นชอบ และอนุมัติโครงการ เป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่เจ้าหน้าที่และพนักงานหากมีการลงปฏิบัติจริง อาทิ การจัดฝึกอบรมด้านการดำน้ำเพื่อปฏิบัติงานทางทะเล หวัง เพิ่มความปลอดภัยและประสิทธิภาพในการทำงานของเจ้าหน้าที่ฯ การฝึกอบรมหลักสูตร การปฐมพยาบาลและช่วยปฏิบัติการแพทย์ขั้นพื้นฐาน การอบรมหลักสูตรการค้นหากู้ภัย และกู้ภัยทางทะเลสำหรับเจ้าหน้าที่ชุดกู้ภัยประจำอุทยานแห่งชาติทางทะเล เป็นต้น จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์ พบว่า การจัดฝึกอบรมที่ทานอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีได้จัดขึ้นตามวาระหรือโอกาสของด้านที่ต้องการจะพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีศักยภาพด้านการบริการ อาทิ ด้านการนันทนาการ ด้านการช่วยเหลือนักท่องเที่ยวทางทะเล เป็นต้น ซึ่งหลักสูตรดังกล่าวเป็นการอบรมเพื่อสร้างให้เจ้าหน้าที่และพนักงานได้มีความรู้ความชำนาญเพื่อช่วยเหลือนักท่องเที่ยวและประชาชนผู้เข้าชมในอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพี

4.6 การกำหนดกฎระเบียบและข้อบังคับด้านกฎหมายของอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีที่ใช้ห้ามนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการมีความเข้มงวดมากน้อยแค่ไหน

การกำหนดกฎระเบียบของอุทยานแห่งชาติแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีที่ใช้เป็นกฎข้อบังคับที่พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ได้ระบุไว้ตามมาตราต่าง ๆ อุทยานแห่งชาติเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ มีทิวทัศน์สวยงามเหมาะสำหรับการพักผ่อน มีคุณค่าทางการศึกษาในการหาความรู้ค้นคว้าและวิจัย และเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิดและพันธุ์พืชหายาก ดังนั้น รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่พึงมีและเหมาะสมสำหรับอุทยานแห่งชาติ จึงควรเป็นกิจกรรมหรือการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อให้ทรัพยากรคงความสมบูรณ์ไว้สืบต่อไป จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์ พบว่า เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากประชาชนและนักท่องเที่ยว ไม่เคารพกฎระเบียบของอุทยานแห่งชาติ จากการขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การ

สร้างความเสื่อมโทรมให้แก่ อุทยาน ฯ ด้วยการทำลายทรัพยากรสัตว์ป่าและพันธุ์พืชในการแก้ไขปัญหาคือ อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีควรใช้มาตรการป้องกันโดยการปลูกสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แก่ประชาชน โดยเริ่มตั้งแต่เยาวชนและแทรกเข้าไปในระบบการศึกษา ควรส่งเสริมให้ใช้ระบบฉลากเขียว และควรจัดให้มีการปฐมนิเทศนักท่องเที่ยวก่อนเข้า อุทยาน ฯ ทุกครั้ง นอกจากนี้ ควรใช้มาตรการส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาอุทยานแห่งชาติ และจัดตั้งพื้นที่แนวกันชนป่าอนุรักษ์เพื่อพัฒนาเป็นป่าชุมชนในอนาคต

การบริหารจัดการในการพัฒนาสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีจังหวัดกระบี่

4.7 อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีมีการวางแผนการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการไว้อย่างไรบ้าง

อุทยานแห่งชาติ เป็นพื้นที่คุ้มครองประเภทหนึ่งที่มีเป้าหมายหลักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางธรรมชาติ เพื่อการศึกษาวิจัยและการพักผ่อนหย่อนใจของประชาชนซึ่งจะเห็นได้ว่าการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นวัตถุประสงค์อันดับแรกและสำคัญที่สุดในการจัดการอุทยานแห่งชาติภายใต้หลักการพื้นฐานที่ว่าหากเราสามารถรักษาทรัพยากรธรรมชาติเอาไว้ได้แล้ว ทรัพยากรดังกล่าวจะสามารถอำนวยความสะดวกด้านอื่นๆต่อไปได้ทั้งการศึกษาวิจัย หรือการท่องเที่ยวและนันทนาการในขณะที่หากทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายไปหมดสิ้นเราก็จะไม่สามารถใช้ประโยชน์เพื่อวัตถุประสงค์อื่นๆ ได้เช่นเดียวกัน การบริหารจัดการดังกล่าวมีความจำเป็นต้องดำเนินการทั้งเชิงรุกและเชิงรับ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับโอกาสและสถานการณ์ของแต่ละพื้นที่ เพื่อให้สามารถรักษาทรัพยากรธรรมชาติของชาติไว้ให้ได้ จากการสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ ซึ่งมีสาเหตุมาจากความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวในอุทยาน ระบบการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวยังไม่มีประสิทธิภาพ การจัดเก็บและกำจัดขยะ และปัญหาด้านบุคลากรและงบประมาณที่ไม่เพียงพอ ในการปรับปรุงระบบการบริหารจัดการ อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีควรกำหนดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติแต่ละพื้นที่ ปรับรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเท่านั้น ปรับขึ้นค่าธรรมเนียมการเข้าใช้ประโยชน์ในอุทยานแห่งชาติให้เหมาะสม และประสานงานกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในการจัดเก็บ

และกำจัดสิ่งปฏิกูล ให้ถูกต้องเหมาะสมตามวิธีการ เพื่อไม่ให้กระทบต่อสิ่งแวดล้อมมาตรการทั้งหลายดังกล่าวมานี้ จะเป็นการสร้างความสมดุลระหว่างการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ และการพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยาน ฯ เป็นการยกระดับอุทยานแห่งชาติให้มีศักยภาพ สามารถรองรับนักท่องเที่ยวนานาชาติจากทั่วโลก และเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศชาติอย่างยั่งยืน

4.8 การสร้างจิตสำนึกให้ตระหนักในความเป็นเจ้าของสิ่งแวดล้อมใต้ท้องทะเลให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือชุมชนให้เห็นถึงความสำคัญของธรรมชาติแบบระบบนิเวศ ท่านคิดว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้มากน้อยเพียงใด

การกำหนดโครงการสร้างจิตสำนึกให้แก่ประชาชนหรือชุมชนปลูกจิตสำนึกและสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้แก่ประชาชนในกรณีที่เกิดธรรมชาติเกิดความเสื่อมโทรม หากทุกคนเข้าใจหลัก การตรงนี้แล้ว ก็จะสามารถนำมาประยุกต์ออกแบบรูปแบบในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเน้นการมีส่วนร่วม ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญมาก ในการทำงานของเจ้าหน้าที่ต้องทำให้คนทั่วไปได้เข้ามามีส่วนร่วมให้ได้ นอกจากให้ความรู้ทางทางวิชาการแล้ว สิ่งสำคัญจะต้องให้ประชาชนเข้ามาสัมผัส มาเรียนรู้ ทำให้เขารู้สึกว่า เขาเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของทรัพยากร ก่อให้เกิดความคิด ความรู้สึกรวมถึงถ่ายทอดบอกเล่าบอกต่อได้ เพราะฉะนั้น เป้าหมายของเรา คือการสร้างแนวร่วม หรือสร้างเครือข่ายในการอนุรักษ์เราต้องการให้เขา “เข้าใจ เข้าถึง แล้วนำไปพัฒนา” ดังเช่นแนวทางที่พระองค์ท่านได้ทรงวางไว้ โครงการนี้ถือว่าสอดคล้องกับแนวพระราชดำริในการสร้างบุคลากรให้เข้าใจเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อเยาวชนเหล่านี้ได้รับรู้เรื่องราวและประสบการณ์ ก็จะไปบอกต่อกับคนใกล้ตัว ซึ่งนั่นเองจะเป็นการสร้างความเข้าใจที่ยิ่งใหญ่ จาก การสัมภาษณ์กลุ่มประชากรตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์ พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์สนับสนุนการมุ่งเน้นสร้างจิตสำนึกให้แก่ประชาชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้รู้ถึงความสำคัญของธรรมชาติและการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ จะสามารถสร้างความมั่นคงด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติให้คงอยู่ได้ตลอดไป

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวกรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพี สามารถตอบคำถามการวิจัยที่ว่าในการพัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวของอุทยานนั้นมีแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างไรเพื่อที่จะให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ ซึ่งการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ พนักงานอุทยานและผู้นำชุมชนได้ให้ความสำคัญต่อขั้นตอนการดำเนินการและวิธีการปฏิบัติพร้อมทั้งการติดตามผล และการสร้างแผนการจัดการท่องเที่ยว การมีเครือข่ายและการได้รับการร่วมมือโดยใช้กลไกภาครัฐสร้างความร่วมมือกับผู้ประกอบการ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในพื้นที่ การประชาสัมพันธ์ความก้าวหน้าผ่านสื่อรูปแบบต่าง ๆ การควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งจากการวิจัยดังกล่าวทางอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีได้กำหนดรูปแบบการพัฒนาไว้อย่างครอบคลุมรอบด้านยกระดับให้มีการบริการด้านต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จากการศึกษาได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีในเรื่องการพัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวและแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อที่จะนำไปปฏิบัติและส่งเสริมการมีส่วนร่วมแก่ประชาชนผู้มีนำชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้รวมกันกับอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีในการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติให้ดำรงความสมบูรณ์สืบไป

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว กรณีศึกษา อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีจังหวัดกระบี่ ครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพี และ เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพี และ เพื่อศึกษาถึงการบริการจัดการในการพัฒนาสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพี ซึ่งมีประชากรที่ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารแบบสัมภาษณ์และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Dept Interview) ซึ่งกลุ่มประชากรตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ทำงานภายในอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีและประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพี ซึ่งผลการศึกษาสามารถวิเคราะห์และสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

จากผลการศึกษาการพัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว กรณีศึกษา อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีจังหวัดกระบี่ พบว่า ประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือชุมชนในพื้นที่และเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติต่างให้ความสำคัญต่อการพัฒนาสภาพธรรมชาติที่กำลังเสื่อมโทรมลงในปัจจุบันนี้ เพราะธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์นั้นจะนำมาซึ่งความเป็นอยู่ของสัตว์นานาชนิดและยังเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและผู้ประกอบการต่าง ๆ ในการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติเพื่อสร้างรายได้แก่ครัวเรือนและเพื่อความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม แต่เดิมพื้นที่ต่าง ๆ มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติเพียงพอกับจำนวนของประชาชนที่อาศัยอยู่ ด้วยเหตุผลนี้การรักษาความสมบูรณ์ของธรรมชาติให้คงอยู่นั้นจึงยังไม่อยู่ในความตระหนักรู้ ยิ่งประชาชนสามารถกอบโกยประโยชน์จากธรรมชาติได้รวดเร็วขึ้นด้วยวิวัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า ธรรมชาติก็เริ่มฟื้นตัวไม่ทัน ยิ่งประชาชนแสวงหาความมั่งคั่งจากทรัพยากรธรรมชาติอย่างไร้จิตสำนึก ประชาชนก็ยิ่งกลายเป็นผู้ทำลายธรรมชาติแทนการเป็นผู้พิงพา ยิ่งตัดตวงและนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้อย่างไม่ถูกวิธี จึงทำให้ทรัพยากรธรรมชาติบางชนิดหมดสิ้นไปจากพื้นที่นี้อย่างถาวร ดังนั้นเพื่อความอยู่รอดของ

ประชาชนในอนาคต การปลูกฝังให้คนรุ่นใหม่เกิดจิตสำนึกในความสำคัญของธรรมชาติ ในการเรียนรู้ถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ ในการเรียนรู้ถึงประเภทของทรัพยากรธรรมชาติ และเข้าใจถึงวิธีการบริหารจัดการกับทรัพยากรธรรมชาติที่เหลือน้อยอย่างมีคุณภาพจึงมีความสำคัญยิ่ง อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีจึงมีหน้าที่ในการรักษาทรัพยากรและสภาพแวดล้อมไม่ให้เกิดความเสียหายจากผู้ประกอบกิจการนำเที่ยว ความไม่ตั้งใจของนักท่องเที่ยว การลดปริมาณขยะ และการเพิ่มแนวปะการังเทียม เป็นต้น และการสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนพละนักท่องเที่ยวและส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมแก่ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวหรือชุมชนให้เห็นถึงความสำคัญและปัญหาของการทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและตรงจุดมากขึ้นและดำรงความสมบูรณ์ของสภาพแวดล้อมให้คงอยู่สืบไป

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

กลุ่มประชากรตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 30-40 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ด้านการประอาชีพรับราชการและมีตำแหน่งรับราชการภายในอุทยานแห่งชาติ ผู้นำชุมชน มีระยะเวลาในการทำงานภายในอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีเฉลี่ย 2 ปีต่อคน

2. ระดับความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว กรณีศึกษา อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีจังหวัดกระบี่

จากแบบสัมภาษณ์ในตอนต้นที่ 2 มีคำถามทั้งหมด 3 หัวข้อเป็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมและปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาและการบริหารจัดการในการพัฒนา

2.1 แนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีจังหวัดกระบี่

แนวคิดในการใช้ทรัพยากรเพื่อการพัฒนาที่เป็นผลสืบมาจากการเกิดสภาวะความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่นับวันจะทวีความรุนแรงและส่งผลกระทบต่อคนเราเพิ่มมากขึ้น และส่งผลกระทบต่อทางเศรษฐกิจการท่องเที่ยวในปัจจุบันอีกทั้งการจัดการ

ด้านต่าง ๆ ที่ยังขาดการดูแลไม่ทั่วถึง ทางอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีเล็งเห็นถึงปัญหาดังกล่าวจึงได้มีการร่วมประชุมระหว่างตัวจังหวัดกระบี่ คณะประมงจังหวัดกระบี่และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้จัดทำเป็นแผนพัฒนาสภาพแวดล้อมโดยได้ดำเนินการสำรวจสภาพปัญหาบริเวณแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีจำนวน 14 จุด โดยได้ให้ชื่อโครงการนี้ว่า “พีพีโมเดล” ซึ่งจากการสำรวจพบว่ามีควมเสียหายหลายจุด และมีแนวโน้มจะขยายลุกลาม ทางอุทยานแห่งชาติจึงได้ทำการฟื้นฟูส่วนที่เสียหายต่างๆ ผ่านทางขั้นตอนการพัฒนาพีพีโมเดลที่ได้กำหนดไว้ โดยเพิ่มเจ้าหน้าที่ควบคุมดูแลเขตพื้นที่ที่ได้รับความเสียหายหนักให้เป็นเขตสงวน และจัดโครงการเพิ่มการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ฟื้นฟูแนวปะการังจากหน่วยงานอื่น ๆ และสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนและผู้ประกอบการพร้อมทั้งนักท่องเที่ยวให้รู้จักรักษาสภาพธรรมชาติไว้ให้คงความสวยงามและคงความอุดมสมบูรณ์สืบไป ดังนั้นจากการศึกษาวิจัยผู้ศึกษาได้ทำการวิจัยและจัดทำแบบสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องถึงแผนพัฒนาสภาพแวดล้อมที่อุทยานแห่งชาติได้กำหนดขึ้นนั้นเป็นแผนพัฒนาที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและเกิดผลสำเร็จ

ได้

ภาพแสดงเขตพื้นที่สภาพแนวปะการัง

2.2 ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีจังหวัดกระบี่

ปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ นั้น ถ้ายังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนและถูกวิธีแล้ว จะยิ่งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น หากมองถึงการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในพื้นที่นั้น ๆ จะต้องเลือกใช้หลักวิชาการที่อาศัยการผสมผสานของลักษณะนิสัย ทักษะคติ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม ของวิถีชีวิตของคนในชุมชนด้วย และต้องเป็นที่ยอมรับและไม่มีข้อโต้แย้งจากกลุ่มคนในชุมชนนั้น ๆ สิ่งแวดล้อมบางอย่างที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ คนทุกคนในพื้นที่เป็นเจ้าของ และมีสิทธิที่จะใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ ทุกคนก็ควรที่จะมีหน้าที่ดูแลรักษาและพร้อมแก้ไขให้สภาพแวดล้อมในชุมชนดีขึ้น ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะมีหน้าที่โดยตรงในการส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมก็ตาม แต่การดำเนินงานบางอย่างอาจมีอุปสรรคในการเข้าถึง ถ้าชาวบ้านต้องอาศัยคนในชุมชนให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทุกคนควรจะถือว่าสิ่งแวดล้อมทั้งหลายเป็นทรัพย์สินสมบัติของชาติ และถือเอาเป็นความรับผิดชอบ และหน้าที่ของตนเองที่มีผลต่อชุมชนที่เราได้อาศัยอยู่ด้วยกันจะต้องร่วมกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่ดีมีคุณภาพ เพื่อให้คนทุกคนในชุมชน , เพื่อส่วนรวม , เพื่อตัวเอง และครอบครัวของเรา และที่สำคัญที่สุดคือเพื่อคนรุ่นหลังที่จะได้มีโอกาสพึ่งพาอาศัยและใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมที่ดีต่อไปในวันข้างหน้า ดังนั้นการกำหนดแผนพัฒนาสภาพแวดล้อมที่อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีได้ใช้เป็นขั้นตอนในการแก้ไขปัญหาที่มีกรอบกำหนดเป้าหมายทั้งระยะสั้นจนถึงระยะยาว และสามารถนำไปใช้ในพื้นที่ยื่นๆ ได้ โดยขั้นตอนกระบวนการในการแก้ไขนี้ อุทยานแห่งชาติได้จัดวางเจ้าหน้าที่ในการลงพื้นที่พูดคุยรับฟังปัญหาอุปสรรคจากเจ้าหน้าที่ภาคสนามและร่วมกันแก้ไขปัญหาตลอดเวลาเพิ่มกำลังเจ้าหน้าที่ และเรือ สำหรับการจัดเก็บค่าบริการตามแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่ไม่มีจุดเก็บค่าบริการคุ้มครองเช็คการจ่ายค่าบริการเข้าเขตอุทยานแห่งชาติอย่างสม่ำเสมอ เช่น การตรวจนับจำนวนนักท่องเที่ยว เช็คจำนวนและราคาบัตรค่าบริการ เช็ครายละเอียดในแบบฟอร์ม Job order ว่าถูกต้องตรงกันหรือไม่

ปฏิบัติงานตามกฎหมาย ระเบียบ อย่างเคร่งครัด มีความชัดเจน โปร่งใส ตรวจสอบได้ เพื่อสร้างความมั่นใจและการยอมรับจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนใช้กลไกประชารัฐเป็นแนวทางการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนผ่านคณะกรรมการที่ปรึกษาอุทยานแห่งชาติ (PAC) และกลุ่มอนุรักษ์ในพื้นที่ชุมชนดังกล่าวเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายในระยะเวลาที่กำหนดได้เร็วยิ่งขึ้น

2.3 การบริหารจัดการในการพัฒนาสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีจังหวัดกระบี่

อุทยานแห่งชาติ เป็นพื้นที่คุ้มครองประเภทหนึ่งที่มีเป้าหมายหลักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางธรรมชาติ เพื่อการศึกษาวิจัยและการพักผ่อนหย่อนใจของประชาชนซึ่งจะเห็นได้ว่าการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นวัตถุประสงค์อันดับแรกและสำคัญที่สุดในการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติภายใต้หลักการพื้นฐานที่ว่าหากเราสามารถรักษาทรัพยากรธรรมชาติเอาไว้ได้แล้ว ทรัพยากรดังกล่าวจะสามารถอำนวยความสะดวกด้านอื่นๆต่อไปได้ทั้งการศึกษาวิจัย หรือการท่องเที่ยวและนันทนาการต่าง ๆ ในขณะที่หากทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายไปหมดสิ้นเราก็จะไม่สามารถใช้ประโยชน์เพื่อวัตถุประสงค์อื่นๆ ได้เช่นเดียวกัน ดังนั้นการบริหารจัดการดังกล่าวมีความจำเป็นต้องดำเนินการทั้งเชิงรุกและเชิงรับเพื่อคงสภาพธรรมชาติที่สมบูรณ์ไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับโอกาสและสถานการณ์ของแต่ละพื้นที่ เพื่อให้สามารถรักษาทรัพยากรธรรมชาติของชาติไว้ให้ได้ ซึ่งภารกิจอันยิ่งใหญ่นี้จะดำเนินการให้สำเร็จได้ประชาชนต้องเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติด้วย

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการศึกษาทำให้ทราบถึงการแนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีจังหวัดกระบี่ ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีจังหวัดกระบี่ ทราบถึงการบริหารจัดการในการพัฒนาสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีจังหวัดกระบี่ และทราบถึงข้อเท็จจริงและจากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้สามารถวิเคราะห์ได้ตามแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หลักการบริหารทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และทฤษฎีการจูงใจ จะเป็นแนวทางในการที่จะนำไปพัฒนาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ ซึ่งมีความสอดคล้องกันสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ตามที่อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีได้กำหนดแนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ได้มาจากการลงพื้นที่เพื่อสำรวจปัญหาการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติจากการท่องเที่ยว นั้น พบว่าในปัจจุบันสภาพแวดล้อมของอุทยานมีความเสื่อมโทรมมากหลายพื้นที่เนื่องมาจากการบุกรุกของผู้ประกอบการหรือการทำลายทรัพยากรธรรมชาติของนักท่องเที่ยว

ส่งผลให้เกิดความเสียหายขั้นวิกฤต ดังนั้นการกำหนดแนวทางการพัฒนาของอุทยานแห่งชาติให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมไว้เพื่อการดำรงชีวิตและการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติให้คงอยู่ได้โดยนำหลักการของการอนุรักษ์ธรรมชาติและจัดการทรัพยากรมาประยุกต์ใช้เพื่อให้มีความเพียงพอต่อการใช้ประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งทางอุทยานได้ทำการชี้แจงหลักการและทำความเข้าใจปลูกฝังสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยว การกำหนดเขตพื้นที่ในการท่องเที่ยวเพื่อที่จะได้ทำการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม การกำหนดท่าเทียบเรือหน้าเที่ยว การออกกฎระเบียบข้อปฏิบัติในการเที่ยวชมธรรมชาติ การส่งเสริมกิจกรรมการอนุรักษ์ธรรมชาติระหว่างอุทยานแห่งชาติและผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวรวมทั้งการจัดเจ้าพนักงานให้มีความพร้อมต่อการให้บริการและให้ความช่วยแก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ทางอุทยานแห่งชาติได้กำหนดและบรรลุผลสำเร็จได้โดยการร่วมมือกันจากหลาย ๆ ฝ่ายทั้งภาคประชาชน นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการในพื้นที่และองค์กรปกครองท้องถิ่นช่วยกันอนุรักษ์และมีจิตสำนึกในการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ เพื่อให้สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติคงความสมบูรณ์ไว้ได้สืบต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการพัฒนาคุณภาพประชาชน โดมนสนับสนุนการศึกษาด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องตามหลักวิชา ซึ่งสามารถทำได้ทุกระดับอายุ ทั้งในระบบโรงเรียนและสถาบันการศึกษาต่างๆ และนอกระบบโรงเรียนผ่านสื่อสารมวลชนต่างๆ เพื่อให้ประชาชนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการอนุรักษ์ เกิดความรัก ความหวงแหน และให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง

2. ควรใช้มาตรการทางสังคมและกฎหมาย เพื่อการจัดตั้งกลุ่ม ชุมชน ชมรม สมาคม เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่างๆ ตลอดจนการให้ความร่วมมือทั้งทางด้านพลังกาย พลังใจ พลังความคิด ด้วยจิตสำนึกในควมมีคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรที่มีต่อตัวเรา เช่น กลุ่มชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของนักเรียน นักศึกษา ในโรงเรียนและสถาบันการศึกษาต่างๆ มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย มูลนิธิสืบนาคะเสถียร มูลนิธิโลกสีเขียว เป็นต้น

3. ควรที่จะส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ช่วยกันดูแลรักษาให้คงสภาพเดิม ไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตในท้องถิ่นของตน และการประสานงานเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักระหว่างอุทยานแห่งชาติหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชน ให้มีบทบาทหน้าที่ในการปกป้อง คุ้มครอง ฟื้นฟูการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

บรรณานุกรม

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พศ. 2542. ราชบัณฑิตยสถาน. นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์
 ศดิณา ภาธา. (2550 : 18). ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.กรุงเทพมหานคร : อักษรา
 พิพัฒน์ การพิมพ์.

ดร.รชนี เอมพันธ์และสุรเชษฐ์ เชษฐมาส (2539). อุทยานแห่งชาติกับการอนุรักษ์ :
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วินัย วีระวัฒนานนท์ (2540). สิ่งแวดล้อมและการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ธนัชการพิมพ์.
 ศ.ดร.เกษม จันทร์แก้ว (2525). หลักการสิ่งแวดล้อมศึกษา. กรุงเทพฯ: คณะวนศาสตร์
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พศ.2542. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊ค
 พับลิเคชันส์.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

สุรเชษฐ์ เชษฐมาสและดร.รชนี เอมพันธ์(2538ข). “การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในประเทศไทย.”

<<http://neung.kaengkhoi.ac.th/kks52/webm.3521/page2.thml>>

เสรี เวชบุษกร(2538). “การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์-สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่3พิษณุโลก.”

http://www.reo3.go.th/016_n.doc

สฤษฎ์ แสงอรัญญ. “การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือเชิงนิเวศ (Ecotourism).”

<http://www.dnp.go.th/park/sara/tour/eco.htm>

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง : แนวทางการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

กรณีศึกษา : กลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนปาล์มน้ำมันเหนือคลอง – เขาพนม
จังหวัดกระบี่

คำชี้แจง : 1. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้มีคำถามทั้งสิ้น 3 ตอน

2. โปรดตอบคำถามและทำเครื่องหมาย / ในช่อง หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

1.1 เพศ

ชาย

หญิง

1.2 ปัจจุบันท่านมีอายุเท่าไร

18-30 ปี

30-40 ปี

41-50 ปี

51 ขึ้นไป

1.3 ระดับการศึกษาสูงสุดของท่าน

ประถมศึกษา

มัธยมศึกษา

อนุปริญญา

ปริญญาตรี

อื่น ๆ .....

1.4 อาชีพ

รับจ้าง

เกษตรกร

ค้าขาย

รับราชการ

อื่น ๆ .....

1.5 ตำแหน่งในอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพี

☐ ข้าราชการ	☐ พนักงานราชการ
☐ ลูกจ้างประจำ	☐ ลูกจ้างชั่วคราว
☐ พนักงานจ้างเหมา	☐ อื่น ๆ .....

1.6 ระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ในอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีนี้
.....ปี

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับประเด็นการพัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว

กรณีศึกษา อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพี จังหวัดกระบี่

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

1. แนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพี จังหวัดกระบี่

1.1 ในการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาสภาพแวดล้อมอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพี ท่านได้เข้าร่วมในการดำเนินงานพัฒนาอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

1.2 การอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา ท่านคิดว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่หรือชุมชนควรมีส่วนร่วมด้วยหรือไม่

.....

.....

.....

.....

.....

1.3 กรมอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีได้มีการกำหนดแผนที่จะพัฒนาไว้แล้ว มีความชัดเจนเหมาะสมมากน้อยเพียงใด

.....

.....

.....

.....

.....

2. ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาสภาพแวดล้อมหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพี จังหวัดกระบี่

2.1 ท่านคิดว่าอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีมีประสิทธิภาพในการดูแลรักษา ผลประโยชน์ด้านต่าง ๆ อาทิ การจัดเก็บค่าธรรมเนียม การดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว การแก้ปัญหาขยะ เป็นต้น ได้ดีเพียงใดและเพราะมีเหตุผลอะไรบ้าง

.....
.....
.....
.....
.....
.....

2.2 เจ้าหน้าที่และพนักงานภายในอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีได้มีการเข้ารับการฝึกอบรมสัมมนาเพิ่มเติมองค์ความรู้ด้านทรัพยากรทางทะเลบ้างหรือไม่

.....
.....
.....
.....
.....
.....

2.3 การกำหนดกฎระเบียบและข้อกำหนดของอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีที่ใช้ห้ามนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการมีความเข้มงวดมากน้อยแค่ไหน

.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. การบริหารจัดการในการพัฒนาสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา และเกาะพีพี

3.1 อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราและเกาะพีพีมีการวางแผนการดำเนินการในการแก้ไขปัญหามลพิษธรรมชาติไว้อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

3.2 การสร้างจิตสำนึกให้ตระหนักในความเป็นเจ้าของสิ่งแวดลอมใต้ท้องทะเลให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือชุมชนให้เห็นถึงความสำคัญของธรรมชาติและระบบนิเวศ ท่านคิดว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาได้มากน้อยเพียงใด

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นายมนินท์ กิตติธรรกุล
วัน-เดือน-ปีเกิด	4 พฤศจิกายน 2531
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
บ้านเลขที่	60 หมู่ 1 ต.อ่าวนาง อ.เมือง จ.กระบี่ 81000
วุฒิการศึกษา	ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่1-6 โรงเรียนเซนต์คาเบรียล ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่1-6 โรงเรียนเซนต์คาเบรียล ปริญญาตรี สาขา นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏสุราษฎร์ธานี
ประวัติการทำงาน	ผู้จัดการ วิวสน รีสอร์ท

คำปฏิญาณตน

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าเอกสารฉบับนี้เป็นผลงานเขียนของข้าพเจ้า หากมหาวิทยาลัยตรวจสอบพบภายหลังว่าเป็นเอกสารที่ลอกเลียนจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง หรือจากเอกสารของผู้อื่น ข้าพเจ้ายินยอมที่จะให้ทางมหาวิทยาลัยเพิกถอนใบปริญญาบัตรข้าพเจ้าโดยไม่ขอหักท้วงแต่ประการใด

ลงชื่อ.....

(นายมนินท์ กิตติธรรกุล)

รหัสนักศึกษา 5924882825